

ИВАН ВАЗОВ - „ЕДНА БЪЛГАРКА“

ДЪЛГЪТ СРЕЩУ ЕГОИЗМА

СЪЧИНЕНИЕ РАЗСЪЖДЕНИЕ ВЪРХУ ТРЕТИ ЕПИЗОД

В самотното творчество на Иван Вазов представата за българското се свързва неизменно с дълга към род и родина - знак за най-висша нравственост и всеотдайност. В разказа „Една българка“ патриархът на българската литература представя образа на обикновена жена от народа, възплътила черти от националния ни характер. Авторът е заложил още в заглавието на разказа идеята за майката, християнката и българката - качества, принадлежащи на духовно свободната баба Илийца.

Два типа човешко поведение, две коренно различни личности се сблъскват в трети епизод на Базовата творба. В разбиранията си за силата на вярата и християнските ценности българката и духовникът удивително се различават. Дългът, изпълнил с тревога и състрадание душата на човеколюбивата българка, е контрастно противопоставен на егоизма на божия служител. Чрез напрегнатия диалог и действията на християнката авторът с още по-голяма сила изобличава лъжехристиянина.

Природната картина, с която започва трети епизод, пресъздава драматизма на епохата. Художественото описание внушава тревожни предчувствия: „Нощта вече пок-риваше с тъмното си було Черепишкия манастир“; „Спеше и манастирът, глух и пустинен“. Те рамкират образа на храма и носят внушения за робската нощ, която поглъща надеждата на баба Илийца, тръгнала сама в този късен час, когато навън може да са само бунтовниците и турците. Единствен знак за запазената вяра са „задрямалите орли“ - символ на свободата. В това „време разделно“ те символизируют не само робския сън, но и надеждата за пробуждането. Цветовите и слуховите детайли създават тревожното предчувствие за изоставеност и безразличие. Хлопането, тропането, преминало в блъскане по манастирската порта, показват силния, борчески дух на баба Илийца, която внася смут и страх у калугера Евтимий. Неговите думи: „Нищо тука няма, нищо тука не оставям да припари...“, са знак за липса на мъжко, българско и християнско достойнство, показани чрез градираната употреба на отрицанието. Калугерът е „по потури, без калимявка“. Чернеещите се прострени дрехи подсказват за духовния сан на Евтимий, напомнят за неговата служба пред Бога, която е принижена до обикновеното и битовото. Страхът е ярко доказателство за егоизма му. Калугерът е олицетворение на лъжехристиянин и небългарин, който с поведението си позори монашеския сан, защото зад портите на манастира крие робската си душа.

Напрегнатият диалог между отец Евтимий и баба Илийца е израз на техния вътрешен свят. Християнката говори за Бога, вярата ѝ изпълва с духовност манастира: „ Ти няма нищо да направиш, но Господ може всичко.“ А лъжехристиянинът ругае, попържа и призовава Дявола: „Да те вземат рогатите!“ Отец Евтимий произнася името на всевишния само когато се отнася за физическото му съхранение и се крие зад това, кое е добро и кое не за манастира. Когато извършва ритуалното обръщение към Бога с молитва за здраве, той е „с расо, но обут на босо, гологлав“ - детайл, показателен за неговата немарливост и неспазване на светите норми. Небрежната служба: „...нетърпеливо изчете молитвата за здраве, прекръсти болното дете, па закри книга-та“, показва грубо погазване на светото тайнство на молитвата и липсата на вяра. Само пуснатите от селянката „два гроша“ в ръката му стоплят за миг коравосърдечната му душа и той изговаря думите: „Ако му е писано да оживее, ще оживее...“ Сблъсъкът между вярата и неверието е ярък израз за силата на християнския дълг на баба Илийца и грубия егоизъм на отец Евтимий. Контрастно са противопоставени разбиранията на майката с тези на отца, пародия на духовен баща и създател.

Няколко пъти баба Илийца е наречена „луда“. В робското ежедневие раята живее в страх, за нея е непонятно патриотичното чувство, което принадлежи на изключителни личности като баба Илийца. Самият Иван Вазов е заложил изстраданата сентенция: „Лудите, лудите, те да са живи!“ в романа си „Под игото“. „Лудостта“ на баба Илийца е израз на преодоляно робско примирение, хуманност, дълг и отговорност пред два човешки живота. „Разумността“ на Евтимий показва егоизма и робския уют на съзнанието му.

Баба Илийца преминава през портата, която е здраво залостена като душата на отец Евтимий. Тя влиза в манастира, но не успява да намери съчувствие и християнско състрадание в душата на Евтимий, властно обсебена от егоизма. Когато портата се хлопва зад баба Илийца, тя напуска един свят на студено безразличие. Базовата героиня тръгва към доброто. Зад нея остават заключени в манастира бездуховността, егоизмът и робският страх на божиите обитатели.

В разказа „Една българка“ Иван Вазов измерва патриотичното в душата на героите чрез опозицията „дълг - егоизъм“. За жалост, личности като отец Евтимий има във всяко време. Те принизяват българския дух. Но има и духовно извисени хора като баба Илийца, които носят християнските ценности - вяра, надежда и любов, в сърцата си.